

31. Tiistaina 31 päivänä maaliskuuta 1992

kello 16

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 1071

Hallituksen esitys n:o 5
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi kauppaedustajista ja myyntimiehistä 1072

Hallituksen esitys n:o 201/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Esitellään:

3) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräksi siihen liitetyiksi laeiksi

4) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Intian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista muutoksin koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 2) 1078

5) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Singaporen kanssa eräiden tekstiilituotteiden Singaporesta tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 3)

6) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Sri Lankan kanssa tehdyn keskinäistä

S.
tekstiili kauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 4) 1078

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

S.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Ilmoituksia:

Uusia hallituksen esityksiä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan maaliskuun 20 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 30 ja 31, jotka nyt on edustajille jaettu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Posti- ja telelaitoksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 5
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 1

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1.

„ Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi kauppaedustajista ja myyntimiehistä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 201/1991 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi valtion vakuusrahastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Olen ehtinyt monta kertaa aikaisemmin todeta, että kun eduskuntaan tulee tärkeitä asioita, niin olettaisi ministerin olevan niitä esittelemässä. Taas on asia, joka yleisesti katsottaneen hyvin merkittäväksi niin kuin ymmärrän, kun tästä vakuusrahastosta nyt on kysymys. Hämmästelen sitä, että hallituksen ministeriä ei ole asiaa esittelemässä. Yritän nopean tutustumisen perusteella esittää muutaman ajatuksen.

Siihen hallituksen pakettiin, johon tämän vakuusrahaston perustaminen liittyi, liittyi myös Suomen Pankin päätös, pankkivaltuusmiesten kanta, peruskoron korottamisesta, ja tämä asia on saanut voimakkaan kritiikin osakseen. Totean, että esimerkiksi tänään Varsinais-Suomen kansanedustajat ovat saaneet SAK:n Turun ja Porin läänin piirin neuvottelukunnan kannanoton, jossa voimakkaasti paheksutaan peruskoron korottamispäätöstä. Sitä perustellaan juuri sillä, että asunovelkaisten asema vaikeutuu. Tämä siis liittyy asiaan, joka edellisessä istunnossa juuri oli esillä hallituksen erään toisen esityksen yhteydessä.

Vakuusrahastoratkaisuun liittyen haluan to-

deta, että ei hallitus eikä Suomen Pankki ole halunnut mitenkään puuttua niiden suurtallettajien asemaan, joilla olisi ollut varaa osallistua niiden velvoitteiden kustantamiseen, joita esimerkiksi tämän vakuusrahaston käyttö tulee veronmaksajille mitä todennäköisemmin aiheutamaan samoin kuin lisätalousarvioon liittyvä 8 miljardin markan määräraha, joka on tarkoitettu pankkien tukemiseen.

Ennätystyöttömyydestä huolimatta samassa lisäbudjetissa, johon viittasin, on hyvin vähän itse työministeriön osalle työllisyysvaroihin varattu rahaa. Mutta nyt vakuusrahaston kautta saatetaan siirtää miljardeja veronmaksajien varoja tarkoitukseen, jossa valtio ei ole vaatimassa itselleen riittäviä vakuuksia.

Esimerkiksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä käydyssä keskustelussa on voimakkaasti lähdetty siitä, että valtion tulee vaatia itselleen osakkeita ja kiinteistöjä siltä osin kuin yhteiskunnan tukea pankeille tultaisiin antamaan. Kun tämä hallituksen esitys valiokuntakäsittelyyn lähtee, niin on syytä vakavasti kiinnittää huomiota juuri tähän näkökohtaan.

Olisi saattanut olla huomattavasti parempi vaihtoehto se, että olisi työllisyysvaroihin siirretty osa niistä varoista, jotka nyt pankkien tukemiseen varataan.

Olen kyllä hyvin tietoinen siitä, että hallituksen esitystä perustellaan sillä, että se välillisesti auttaa myös työllistämiseen ja taataan pankkien mahdollisuudet rahoittaa sellaisia hankkeita, joiden rahoittaminen pankkien olisi keskeytettävä, ellei riittäviä mahdollisuuksia pankin toiminnan hoitamiseen olisi.

Pankeille osoitettu 8 miljardin määräraha on tarkoitettu pankkien omaan pääomaan rinnastettavaksi pääomasijoitukseksi. Sen takaisin saamisesta ei ole mitään varmuutta, ellei valtio todella aseta sellaisia ehtoja, mihin edellä viittasin, eli vaadi pankkien osakkeita, kiinteistöjä ja määräysvaltaa niissä pankeissa, jotka tätä 8 miljardin pääomaa tai vakuusrahastosta annettavia varoja tarvitsevat. Mikäli nämä näkökohdat otettaisiin huomioon, olisi tietysti huomattavasti helpompi hyväksyä niitä esityksiä, joita hallitus mm. tämän vakuusrahaston yhteydessä on esittänyt.

Herra puhemies! Minä olen tässä koko ajan yrittänyt haastaa keskustelua siinä toivossa, että tänne saapuisi valtiovarainministeri, mutta kun näin ei ole tapahtunut enkä nyt kehtaa ruveta asiaa jarruttelemaan, niin en puheenvuoroani pitemmälle jatka.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Pankkikriisi on tosiasia. Sitä ei kukaan tietysti ole kiistämässä. Syyllisten etsintäänkään ei mene kauan aikaa. Syyllisiä ovat ne, jotka kertarysäyksellä 80-luvun loppupuolella vapauttivat rahamarkkinat sääntelystä, ja samaan aikaan hölleni myös ylipäättään pankkien valvonta. Kyllä sojottavan sormen pitää osoittaa nimenomaan ja se sojottaakin Suomen Pankkiin. Vikaa on myös pankkitarkastusvirastossa, koska moniin niihin ongelmiin, joiden kanssa nyt ollaan vakavalla tavalla tekemisissä, olisi pitänyt puuttua paljon aikaisemmin. Eihän siinä mitään tolkkua ole, että viimeisten tietojen mukaan pankeilla on hoitamattomien lainojen osuus noussut jo lähelle 50:tä miljardia markkaa. Onhan silloin jokin perusteellinen virhe silloin jossain vaiheessa tietysti pankkienkin puolella tehty.

Niin kuin täällä jo aiemmin keskusteltiin, on merkittävää, että esimerkiksi Suomen Pankin pääjohtaja istuu yhä vain paikallaan ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut, ikään kuin maa ei horjuisi konkurssin partaalla kokonaisuudessaan tämän väärän linjan seurauksena. Minusta on kummallista, että meillä on tällainen kulttuuri, että vastuuseen ei kuitenkaan jouduta.

Pankkikriisi on tosiasia, ja tosiasia on tietysti myös se, että pankkijärjestelmä on pidettävä toiminnassa. Tässä ei ole myöskään mitään epäselvää. Jos pankkijärjestelmä luhistuu, luhistuu koko maa. Sekin on aivan selvää, ja siihen ei tietenkään maata voida päästää.

Nyt tässä onkin tehty ehdotus valtion vakuusrahaston perustamisesta pankkien tilanteen korjaamiseksi ja tietynlaiseksi taustavoimaksi, joka estää sen, että tuo täydellinen luhistuminen voisi tapahtua. Tässä esityksessä lähdetään siitä, että pankeille voidaan myöntää lainoja erityisehdoin. Näitä nimitetään tukilainoiksi. Hyvä on, näin tehtäköön. Tältäkin osin ei vielä ole huomautettavaa tähän hallituksen esitykseen.

1 §:ssä sanotaan, että rahasto voi myös merkitä rahastoon kuuluvan pankin osakkeita ja osuuksia itselleen. Tässä sitten tullaankin siihen kysymykseen, mistä vasemmistoliiton puolella halutaan nyt paljon keskustelua ja myös selkeitä kantoja, ja toivon mukaan koko vasemmisto on tässä samoilla linjoilla. Ed. Laine jo totesi, että vasemmistoliitto on asiaa käsitellyt ja lähtee siitä, että pankkiosakkeita ja -osuuksia ei vain voi rahastolle tulla, vaan aina kun rahasto rahaa antaa pankille, niitä tulee. Tästä lähtökohdasta myös lähdemme, koska nämä rahathan viime kädessä, niin kuin 3 §:ssä sanotaan, isolta osal-

taan tulevat nimenomaan tähän rahastoon talousarvion, valtion budjetin, kautta. Kyllä ne ovat silloin valtion rahaa, ja kun niitä tosiasiaassa osakepääomaksi pankeille annetaan, niin kyllä sen osakepääoman pitää näkyä myös valtion omistuksen muodossa. Tästä varmasti tullaan paljon keskustelemaan, ja meidän kantamme tältä osin on hyvin selvä. Ei voida ilman vastikkeita noin vain muutta mutkitta kansalaisten rahoja pankeille antaa. Sinne on mennyt jo hirveän paljon hukkateille. Nyt täytyy tulla vastikettakin.

Tässä ei ole nyt konkurssissa vain pankkijärjestelmä vaan tässä on konkurssissa koko uusliberalistinen ideologia, joka lähtee siitä, että markkinavoimien täysi vapaus on kaikkein parasta. Tämä Friedmanin oppi on nyt haaksirikossa myös meillä. Siitä on jo luovuttu pikkujalalla sielläkin, missä sitä ensiksi toteutettiin: ison veden toisella puolella. Englannissa siitä on kuljettu pois päin. Meillä tämä ideologia tuntuu olevan yhä vahvoilla ainakin ajattelussa, mutta käytännössähän nyt sitten jo mennään sääntelyyn, tosin hyvin takaperoisesti eli niin, että valtio maksaa sen, mitä nämä ”vapauden” saaneet ovat töhlänneet.

Minusta ei ole nyt muuta keinoa kuin palata ylipäättään sääntelyyn, ohjailuun, eli politiikan pitää ottaa paikkansa talouden kehittämisessä. Muutenhan koko politiikalla ei mitään virkaa olekaan. Kun nyt sitten puhutaan hyvin täsmällisesti tästä laista, niin kuten täällä jo todettiin, me tulemme lähtemään siitä, että kun valtio rahaa pankeille antaa, valtio ottaa myös osakkeita ja osuuksia pankeista ja tulee näin omistajaksi. Tämä turvaa sen, että päästään vaikuttamaan pankeissa tehtäviin päätöksiin ja valvomaan, ettei näitäkin rahoja väärin hoidella siellä pankeissa. On tullut aika siirtyä pankkien demokraattiseen valvontaan, joka tarkoittaa sitä, että eduskunta, hallitus ja pankkivaltuusmiesten muodostama rahaston johtokunta saavat selkeät päätöksiin oikeuttavat asemat myös pankkien varsinaisissa johtolimissä.

Ed. M. L a u k a n e n : Arvoisa puhemies! Mielenkiintoinen piirre edustajien Laine ja Tennilä puheenvuoroissa oli se, että kumpikin ankarasti arvostelee hallituksen esitystä, mutta jossakin vaiheessa puheenvuoroa totesivat, että eihän tässä muutakaan voida.

Mutta ed. Laineelle toteaisin, kun te ilmoitatte selvästi, että ette hyväksy peruskoron nostoa ja vielä että SAK:kin sitä vastustaa, että totta kai

SAK sitä vastustaa. Niinhän se tekee kaikille muillekin tämänhetkisille ehdotuksille, joilla yritetään maan kansantaloutta panna kuntoon. Mutta keitä tämä erityisesti koskee, täytyy muistaa: sellaisia lainoja, joiden prosentti on 11 tai sitä pienempi. Ketkä ovat puolestaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia asuntolainavelallisia? He ovat niitä, joiden harteilla on pankeista ulkona oleva suurin lainamassa: 140 miljardia, keskiporko 13,5 prosentin pinnassa. Heitähän tämä peruskoron nosto ei koske.

Toistan edelleenkin jo aikaisemmin tämän asian tiimoilta esittämäni näkemyksen, että tässä mielessä peruskoron nosto on kuitenkin sosiaalisiin tapa. Se kohdistaa korononoston sosiaalisiin lainoihin, jotka ovat ns. vanhoja lainoja ja joiden saajat ovat ilman muuta paremmassa asemassa kuin asuntojen hintojen nousubuumien aikana asuntonsa ostaneet etupäässä nuoret perheet, jotka jo tähän asti ovat joutuneet maksamaan kohtuutonta korkoa.

Mitä tulee siihen, että nämäkin rahat olisi pitänyt siirtää työllisyyden hoitoon, tässähän, ed. Laine, oli kysymys juuri siitä, että nyt vapautetaan pankeille antolainausmahdollisuutta noin 100 miljardin markan verran. Se merkitsee sitä, että maahan ei tule luottolamaa ja monet pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät saamaan työllistämisen kannalta elintärkeätä lainoitusta tämän ratkaisun myötä.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Pankeille on käynyt niin kuin vasikoille, kun ne pääsevät ensimmäisen kerran kevätniitylle. Ne ovat huumautuneet rahan hajusta, kun rahamarkkinat vapautettiin, eivätkä ne ole osanneet käyttää tätä vapautta. Ne ovat unohtaneet vastuun kokonaan. Nyt sitten tavalliset kansalaiset joutuvat maksamaan näitä pankkien hukkaamia miljardeja.

Edustajat Laine ja Tennilä toivat esille jo sen keskustelun, mitä vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä on käyty. Vastikkeetta ei tätä pelastusoperaatiota voida tehdä, koska ei jatkossakaan ole mitään varmuutta siitä, että pankit osaisivat hoitaa asiat. Valitettavasti tämä vapaa markkinatalous on osoittanut sen, että se ei toimi.

On tuotu esille nimenomaan se, että pankkien osakkeita ja niiden haltuun vakuuksina joutuneita kiinteistöjä, mm. asuntoja, voidaan eikä pelkästään voida vaan nimenomaan pitää ottaa vastikkeena. Tämä liittyy siihen keskusteluun, mitä käytiin aikaisemmin. Tällä tavallakin vaikeuksiin joutuneita asuntovelallisia voitaisiin

auttaa, että annettaisiin heille näitä asuntoja vuokralle.

Ed. M. Laukkasen sanonta, että peruskoron nosto oli sosiaalisiin tapa, on kyllä erikoinen tulkinta. Lähdeverollisilla tileillä on yli 70 miljardia markkaa, ja kun esimerkiksi tämän päivän lehteä luki, niin siellä tarjotaan yli 11 prosenttia korkoa. Näille lähdeverollisille tileille olisi pitänyt asettaa korkokatto. Se olisi ollut sosiaalisiin tapa hoitaa ongelmaa ja nimenomaan turvata niiden tallettajien varat, joiden varat pitää turvata, ja turvata asuntovelallisten asema.

Ed. S a a r i o: Herra puhemies! Tässä yhteydessä tietysti helposti, minä ymmärrän sen, lankeaa liioitteluun esimerkiksi pohtiessaan sitä, kuinka vähäiset vaikutukset peruskoron nostolla saattaa kenties joillekin lainansaajille olla. Tosi asia on se, että meidän emme tiedä tämän kohtaanosta mitään, ja välttämättä alhainen lainakorko ei merkitse sitä, että taloudellinen ahdinko tästä kokonaan puuttuisi. Tämä peruste mielestäni ei ole kyllä kestävä. Haluan tämän kaikella ystävyydellä kertoa ed. M. Laukkaselle.

Minusta on välttämätöntä tietysti pitää huoli siitä, että suomalainen pankkijärjestelmä pystyyssä, mutta toisaalta siitä on huolehdittava tavalla, joka ei merkitse sitä, että veronmaksajien rahoilla lähdetäisiin ostamaan esimerkiksi pankkien osakkeenomistajien osakesalkun substanssia. Siinä mielessä ovat tarpeen kaikki ne toimenpiteet, joilla pyrimme huolehtimaan sen, että valtion ja veronmaksajien rahalla tehdyllä panostuksella on joku vaikutusvalta pankkien toimintaan. Siitä pitää pitää erityinen huoli.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Kehotan ed. M. Laukkasta kuuntelemaan tarkoin, mitä me täältä vasemmalta sanomme. Me totesimme, että me olemme pankkijärjestelmän pelastamisen kannalla, mutta emme yhdy hallituksen esitykseen kuitenkin tässä muodossa. Kun valtio antaa rahaa pankeille, pankeista pitää ottaa osakkeita valtion käsiin. Tämä on meidän lähtökohtamme, ja tämän linjan mukaisesti me tulemme tätä asiaa täällä käsittelemään kaikissa sen eri vaiheissa.

Vasemmiston vanha tunnus on ollut pankkien demokraattinen valvonta, ja nyt se on tullut yllättäen aivan ajankohtaiseksi asiaksi. Minusta olisi vastuutonta, jos meneteltäisiin, niin kuin oikeisto painaa: Pitää vain antaa valtion rahaa, mutta ei missään nimessä saa edes ajatella sitä, että saadaan määräys- ja vaikutusvaltaa pan-

keissa, jotka ovat nyt tähän tilanteeseen itsensä ajaneet. Taustalla on kyllä se, että ylipäättään toimittiin väärin, kun rahamarkkinat liberalisoi- tiin sillä tavoin kuin se Suomessa tehtiin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Nämä pankkien pelastamiseksi tarkoitetut ope- raatiot ovat tulleet niin nopeasti ja yllättäen, että tuntuu, että ne ovat myös vielä edustajien mieles- sä jonkin verran sekaisin. Tämä valtion vakuu- tusrahasto, josta nyt on kysymys, ymmärtääkse- ni nimenomaan on tallettajien suojaksi tarkoitet- tu. Se on budjetin ulkopuolinen rahasto, joka on ikään kuin oma instituutionsa ja jota myös pankit itse kartuttavat.

Kokonaan eri asia on se, mihin tässä on viitattu, tämä uusi instrumentti: pääomasijoituk- set, joilla taas oli tarkoitus pankkien vakavarai- suus pelastaa. Tässä on hiukan erilaisista asioista kysymys, puhumattakaan sitten, että peruskor- non nosto hyvin huonosti sopii tähän valtion vakuusrahastokeskusteluun. Erityisesti ed. M. Laukkasella näytti olevan aivan virheellinen tie- to siitä, kuinka paljon peruskorkoisia tai mark- kinakorkoisia asuntolainoja on. Kyllä suurin osa asuntolainoista tällä hetkellä kansalaisilla edel- leen on peruskorkoon sidottuja. Sen vuoksi tämä todistelut oli hiukan paitsi väärässä kohdassa niin myös virheellisillä perusteilla tuotu esiin.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Minäkin myönnän, että peruskorkoasia ei suoranaisesti liity tähän asiaan. Aloitin puheenvuoroni totea- malla, että vaalipiirini kansanedustajat ovat saa- neet tätä asiaa koskevan SAK:n Turun ja Porin läänin neuvottelukunnan kirjeen. Minä aika pal- jon kyllä annan sille arvoa huolimatta siitä, että ed. M. Laukkanen taas katsoo, että kun SAK:n jäsenet luonnollisesti niin esiintyvät, niin sillä ei olisi asianmukaista merkitystä. Joka tapaukses- sa se peruskoron nosto ostovoimaa vähentää.

Ed. M. Laukkanen aivan oikein kiinnitti huo- miota siihen, että hallituksen esitys kyllä välilli- sesti on tarkoitettu auttamaan työllisyyttä, ja sen minä myös puheenvuorossani mainitsin. Mutta en tullut oikein ymmärretyksi, koska minä tar- koitin, että olisi kenties voitu myös menetellä siten, että osa siitä 8 miljardista, joka lisäbudje- tissa pankkien pääomasijoituksiin varaudutaan siirtämään, olisi sijoitettu esimerkiksi työllisyy- teen, asuntotuotantoon tai maksuvaikeuksiin joutuneiden kotitalouksien tukemiseen. Luulen, että juuri nämä toimet kaikki olisivat olleet myös pankkien kannalta loppujen lopuksi edullisia,

koska luottotappioita toivottavasti ja mahdolli- sesti olisi syntynyt vähemmän. Tämä oli se ajatus.

Kun en ollut puheenvuoroani kirjoittanut enkä valmistellut, niin pidän aina mahdollisena, että tämmöisessä ex tempore -puheenvuorossa tulee joitakin sanontoja, jotka olisi lausunut toisin silloin, kun olisi ehtinyt tarkemmin harki- ta.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni valtion vakuusrahaston perustami- nen on välttämätöntä tallettajien sijoitusten tur- vaamiseksi, mutta näkemykseni on, että se olisi täytyntä ensisijaisesti toteuttaa nimenomaan pankkien omia vakuusrahastoja vahvistamalla ja tällä tavalla siis turvata tallettajien vakuudet ja enemmänkin kuin tässä esityksessä nyt on määrätty tehtäväksi. Vasta toissijaisesti olisi puuttutu asiaan valtion toimesta.

Tässä esityksessä on jälleen samat heikkoudet kuin lisäbudjetissa esitetyssä pankkien pelastus- paketissakin. Ensimmäinen on se, että valtio tekee pääomasijoituksia ilman päätösvallan saa- mista. Toinen heikkous on se, että valtio antaa lainaa ilman, että on mahdollista saada se myö- hemmin takaisin. Tässähän nimenomaan sano- taan, että ”voidaan luopua avustuslainan takai- sin perimisestä, jos se on kohtuutonta avustuslai- noja saaneille pankeille”. Näinhän saattaa mon- nestikin käydä.

Kolmas seikka, mihin haluan kiinnittää huo- miota, on se, että tässä esityksessä on ainakin näin pikalukemalta ilmaistu varsin sekavasti eri päätöksentekotasot tai -tahot. Alussa puhutaan siitä, että rahaston hallintoa hoitaisivat hallinto- neuvosto, jonka muodostaisivat eduskunnan pankkivaltuutetut, sekä johtokunta ja asiamies. Myöhemmin puhutaan siitä, että avustuksen myöntämisestä päättää rahaston hallitus eli taas uusi elin, jota käsittääkseni aikaisemmin ei ole missään määritelty. Vielä seuraavassa kappal- leessa sanotaan, että vakuusrahaston valtuus- kunnalla on edelleen joitakin tehtäviä. Eli todella erikoinen on päätöksentekojärjestelmä, mikä tä- hän liittyy.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Olen muutaman kerran todennut ja varmasti monet muutkin sen, että oltuaan vuoden vallassa halli- tus ei ole tehnyt yhtään ainutta sellaista toimen- pidettä, joka olisi ollut merkinä pyrkimyksestä uuteen ja parempaan. Ainoa oli devalvaatio, mutta se ei ollut hallituksen määräämä, vaan se

oli pakkotoimenpide, joka tapahtui hallituksesta riippumatta.

Tämäkin toimenpide samoin kuin lisäbudjetissa pankkien vakavaraisuuteen kohdistetut tukitoimet on huojuvan talon pönkittämistä tilapäisillä kakkosnelosilla, jotta se pysyisi pystyssä. On selvää, että tämä ongelma ei lopu tähän 8 miljardiin ja 20 miljardiin markkaan. Kun seuraavat suuret konkurssit Suomessa tulevat, joudutaan jälleen tukitoimiin. Ei riitä enää se, että tuetaan huojuvaa taloa. Jotakin muuta nyt pitäisi asialle hallituksen tehdä, ja se on ilmeisesti siihen kykenemätön.

Mitä tulee näihin vakuuksiin, niin minä luulen, että se on sittenkin loppujen lopuksi tässä tilanteessa sivuseikka, jos katsellaan sitä, että yhteiskunnan pitäisi valvoa pankkien toimintaa. Meillä on sitä varten pankkitarkastusvirasto, jonka se pitäisi tehdä, mutta niin pankkitarkastusviraston johto kuin Suomen Pankin johto ovat täysin kykenemättömiä hoitamaan tehtäviään. Eräs sellainen toimenpide, jolla olisi edes jotakin psykologista vaikutusta, olisi se, että Suomessa olisi ryhdytty toimiin Suomen Pankin pääjohtajan erottamiseksi virastaan, samoin pankkitarkastusviraston, koska sekään ei ole toiminut riittävästi. Tämä antaisi pohjaa, että olisi jotakin luottamusta siihen, että hallitus pyrkii jotakin tekemään eikä yksinomaan työntämällä uusia tukiaisia huojuvan talon kylkeen.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Perinnäisen parlamentaarisen tavan mukaan ei kai ole kovin tavallista, että sen valiokunnan puheenjohtaja, jonne asia on lähdössä, lähetekeskustelussa kovin paljon asiasta puhuisi. Mutta rohkeuden tässä asiassa hieman esittää kysymyksiä hallitukselle. Näihin kysymyksiin tulee myöhemmin valiokunnan käsittelyssä tilaisuus, mutta olen huomannut, että eduskunnassa on aikamoinen hämmennys nyt käsiteltävänä olevan esityksen osuudesta pankkien vakautuspaketissa, joka taannoin julkistettiin Suomen Pankin toimesta.

Ensinnäkin olisi ollut erittäin hyvä, jos joku valtioneuvoston edustaja olisi tämän asian lyhyesti meille informoinut (Ed. Stenius-Kaukonen: Ministeri Viinanen oli kyllä paikalla!) sillä tavalla, että olisimme saaneet selkeän kuvan siitä, mikä tämän esityksen osuus vakautuspaketin kokonaisuudesta on.

Voin tunnustaa, että minullekin oli, vaikka olin Suomen Pankin tiedotteen 18 päiväältä kuluva kuuta lukenut, epäselvää, mikä rahaston suhde on niihin 8 miljardiin markkaan, jotka

sisältyvät lisämenoarvioon. Tämä 8 miljardin markan summa, joka sisältyy lisämenoarvioon otsikolla ”Pääomasijoitukset talletuspankkeihin”, on ihan eri asia kun nyt käsiteltävänä olevan rahaston perustaminen. Tämä on ensimmäinen asia, joka kannattaa tässä panna merkille.

Toinen asia on se, että valiokuntaan lähtemässä olevan esityksen perusteluissa taloudellisia vaikutuksia käsiteltäessä sanotaan, että rahasto ei kuuluisi valtion budjetti- ja kassatalouden piiriin. Kuitenkin esityksen ensimmäisessä lakiehdotuksessa, sen 2 pykälässä kerrotaan, että ”rahastoon kuuluvat ne varat, jotka rahaston toiminnasta kertyvät ja jotka valtion talousarviossa rahastolle myönnetään”. Ainakin äkkiä lukaisemalla tässä on ristiriita, mutta ehkä sitä ristiriitaa ole, kun tämän asian tarkemmin tutkii. Nämä ovat kuitenkin kysymyksiä, jotka pitäisi selvittää eduskunnalle silloin, kun asia lähtee valiokuntaan.

Minä olen myös lehdistä lukenut, että vakuusrahaston perustaminen oli valtioneuvostossa riitaista. Se oli siellä pöydällä ilmeisesti joistakin lähinnä ruotsinkielisten pikkupankkien erityisvaatimuksista johtuen, joita liikenneministeri oli ponnekkaasti hallituksen piirissä ajanut. Nyt esitys on vihdoinkin tänne tullut, ilmeisestikin yksimielisenä — ei se ollutkaan yksimielinen, vaan tähän asiaan liittyy ministerien Rehn ja Norrback erivä mielipide.

Lisäksi olen lehdistä lukenut, että asialla olisi kiire. Ei se siltä kuitenkaan näytä, koska hallituksella ei ole ollut minkäänlaista mielenkiintoa saatella asiaa sillä tavalla matkaan, että asianomainen valiokunta voisi oikein opastettuna hankkeen tarkoituksesta aloittaa työskentelynsä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Pannaan pöydälle!)

Ed. Lahinen: Arvoisa puhemies! Vajaa kaksi viikkoa sitten käsiteltiin lisäbudjetin yhteydessä täällä pankkiasioita. Siteerasin Leniniä ja totesin, että hän on sanonut: ”Luottamus on hyvä, mutta kontrolli paras.”

Olen edelleen sitä mieltä. Nimittäin tärkeimpien pankkien pääjohtajien kynän muste ei vielä ollut kuivunut, kun sama konkurssisuma on jatkunut. Eli joustavuuden lupausta, minkä he ovat antaneet, sietää nyt mieltä. Koko ajan tarvitaan kontrollia ja sen on meidän tehtävä ennen kuin 8 miljardia lisäbudjetissa myönnetään ja vakuusrahastojärjestelmä tehdään.

Muutoin kuitenkin olen sitä mieltä, toista ajattelijaa Jaakko Okkeria siteeratakseni, että

”sosialismi ei ole kuollut, se on vain muuttanut Suomeen”. Toivon, että tämä vaihe jää kovin lyhyeksi ja voidaan palata takaisin markkinatalouden piiriin. (Naurua)

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Laine kaipaili sitä, että tästä 8 miljardista markasta olisi pitänyt osa osoittaa toimenpiteisiin, joilla olisi voitu työttömyyttä vähentää ja sitä kautta tavallaan pankkien toimintaa helpottaa. Kuitenkin mielestäni ollaan tilanteessa, jossa pankkien kohdalla on pakko tehdä joitakin toimenpiteitä. Se, mitä hallitus nyt esittää, on minusta se vähin.

Sen sijaan kun esitetään 8:aa miljardia lisäbudjetissa, on samaan hengenvetoon todettava, että aikapommi tikittää ja tietääkseni yli 40 miljardia markkaa ovat tällä hetkellä ne velat, joita ei hoideta. Summa valitettavasti kaiken aikaa kasvaa, koska taloudelliset ongelmat yhteiskunnassamme koko ajan lisääntyvät.

Maataloudella on 32 miljardia velkoja. Jos mitään ei nopeasti tehdä, niin sielläkin tikittää aikamoinen aikapommi siitä syystä, että viime syksyn markkinointivastuuratkaisut ovat vieneet viljelijäväestöltä liian suuren osan niistä tuloista, joilla pitäisi näitä velvoitteita ja velkoja hoitaa.

Miten olemme tähän tilanteeseen tulleet? Pääministeri, aivan oikein, puheenvuorossaan siinä yhteydessä, kun näitä esityksiä julkistettiin, on edellyttänyt pankeilta tiettyjä toimenpiteitä ja nimenomaan myöskin virheiden selvittämistä ja noteeraamista ainakin sillä tavalla, että niiden kohdalla, jotka ovat virheitä tehneet, pitäisi myöskin esimerkiksi palkkauksessa sen näkyä. On aivan oikein, että virheistä kannetaan vastuu. Mutta tässä on kokonaan jäänyt huomaamatta minusta se, että Suomen Pankissa on tehty 80-luvun puolivälin jälkeen merkittäviä virheitä. Minusta oli aika suuri virhe viime marraskuussa pakkodevalvaation jälkeen, että niiden Suomen Pankin johtajien, jotka olivat valmiita lähtemään, ei annettu lähtea. Se olisi kuitenkin ollut merkki siitä, että joku ottaa tehdyistä virheistä vastuun.

Kai jo rehellisyyden nimissä jokaisen on onnelluttava se, että 80-luvun puolivälissä, kun raha vapautettiin, se tehtiin liian nopeasti ja seurauksin, joista nyt todella tänä päivänä ovat esimerkkeinä nämä 8 miljardin markan sijoitukset pankkitoimintaan lähinnä tallettajien aseman turvaamiseksi. Me emme voi tällä tavalla jatkaa, ja pelkäänpä pahaa, että 8 miljardia on vasta

alkusoittoa ja perässä tulevat useat kymmenet miljardit, joilla joudutaan pankkitoimintaa pönkittämään.

Sitä taustaa vasten Suomen Pankin asemaa tulee jatkossa tarkastella aivan uudelta pohjalta ja Suomen Pankin johtokuntaan pitää löytää aivot, jotka omaavat parhaan asiantuntemuksen raha- ja talouspolitiikan alueella tässä maassa. Sen tyyppisiin virheisiin, joita on tehty, meillä ei ole enää yksinkertaisesti varaa. Nyt on tullut aika, että vastuu myöskin kannetaan. Niissä pankkilaitoksissa, joissa on tehty virheitä, minusta hallinnon tehtävänä on tehdä oikeita johdopäätöksiä siltä osin, ketkä ovat virheitä tehneet. Sitähän minusta se pääministerinkin asian yhteydessä käyttämä puheenvuoro aivan selkeästi osoitti ja vaati.

Toisaalta on tietysti pankkijärjestöjä, jotka ovat onnistuneet toiminnassaan paremmin kuin toiset. Niiden kohdallaan tietysti toivoa sopii, että onnistuvat jatkossakin. Osuuspankkijärjestöhön on tässä yhteydessä selviytynyt muita paremmin. Tosin täytyy todeta, että siellä tikittää myöskin aikapommi, joka johtuu maaseudun lainoituksesta. Jos viljelijäväestön tulokehitystä ei voida turvata, niin sielläkin ollaan saman tyyppisten ongelmien parissa jonkin ajan kuluttua.

Herra puhemies! Minusta se, mitä nyt olemme käsittelemässä, on valitettava osa niitä talouspolitiikan ja rahapolitiikan virheitä, joita tässä maassa on tehty. Nyt olemme pakotettuja tekemään tällä tavalla, kuin hallitus on käytännössä esittänyt.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Rahoitusmarkkinoiden kriisi on pohjoismainen ilmiö tällä hetkellä, Norjassa tilanne on ehkä vielä vaikeampi kuin meillä. Meidän täytyy nyt huolehtia siitä, että Norjan tie ei ole Suomen tie, ja siinä mielessä on hyvä, että ollaan viimeistään tässä vaiheessa liikkeellä.

Mielestäni ed. Aittoniemen puheenvuorossaan esittämä kritiikki ilman mitään vaihtoehtoja — hänellä oli ainoastaan päitä vadille -linja lääkkeeksi tähän tilanteeseen — ei nyt meitä auta. Toki on niin, että pankkien ja keskuspankin uskottavuuden kannalta on tärkeää, että aikaa myöten tehdään henkilöratkaisuja. Uskon, että aika ne hoitaa ja ne hoidetaan, mutta se ei ole oleellista tässä tilanteessa, vaan nyt on oleellista palauttaa rahamarkkinoiden uskottavuus ja talouden pohja, mikä nyt on romahtamassa.

Mielestäni täytyy palauttaa mieleen syyt, miksi tähän on ajautettu. Siihen on 4—5 eri syytä. Yksi on tietysti holtiton luotonannon lisääminen, mitä tapahtui. Toinen on kasinotalouden jälkeen seurannut kiinteistöjen ja osakkeiden arvonalennus. Kolmas on yleinen taloudellinen tilanne. Neljäs on se, että pankkien rahoitustoiminnan kate on ollut meillä aina liian pieni. Viidentenä tulee vielä matala inflaatio, johon joudutaan äkkiä sopeutumaan. Kuudentena on virhestrategia, mitä määrättyillä pankeilla on ollut. Tässä viitataan SKOPiin, jolloin pieni paikallispankki alkoi hakea kasvua mihin hintaan tahansa ja pikku riikosta liikkui maakunnassa, myöskin maakuntalehtiä etusivuilla kasvun merkistä palkittuina.

Luottolamaa voidaan mielestäni nyt lähteä torjumaan paketilla, jossa on kaksi osaa. Totean ed. Louekoskelle, että sekä vakuusrahasto että tämä 8 miljardia ovat osa tätä kokonaisuutta, yhteensä ne ovat 28 miljardia, mikä tässä tietysti tarvitaan. Toinen seikka on tämä julkisen sektorin säästö. Meidän on pakko nyt lähteä hakemaan uusia säästöjä, jotta voidaan talouspolitiikan uskottavuutta palauttaa ja sitä kautta myös uskottavuutta rahoitussektorin toimintaan.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kyllä vaihtoehtoja on esitetty ja eivätkä ne ole myöhäisiä vielä. Veronkorotukset pois. Vaikka otettaisiin 60 miljardia markkaa lainaa ja vaikka millä korolla, niin siitä huolimatta on lähdettävä sille linjalle, että kansalaisten pelot ja ostovoiman alentaminen pois. Siitä lähdetään täällä kotimaassa liikkeelle tai muutoin ollaan tuhon omia, jos näin ei tehdä. Aikaisemmin olisi pärjätty pienemmällä lainanotolla sen vastineeksi, että kotimaista ostovoimaa ei olisi alennettu. Nyt on tehty kaikki päinvastoin kuin pitää. Holkerin hallituksen aikana kevennettiin verotusta, kun oli ylikuumentunut taloussuhde, ja nyt sitä kiristetään, kun on lama. Mitkään kansainväliset taloussopineet eivät hyväksy tällaista.

Nytkin voidaan lähteä ensinnä siitä perusteesta, että Suomen Pankin johtaja pois, pankkitarkastusviraston johtaja pois ja monta muuta siinä mukana. Se osoittaisi, että me olemme tosissamme. Siitä on lähdettävä, että säkin pohja on neulottava kiinni ja katsottava sitten, saadaanko sinne jotakin syntymään.

Herra puhemies! Tämä on niin vakava asia, kun vauhti kiihtyy ja luvut suurenevat — 8 miljardia markkaa viikko sitten ja nyt 20 — että

minä katson, että asiaan pitää paneutua vähän paremmin, kun viisas valtiovarainministeri on paikalla.

Näin ollen ehdotan, että asia jätetään pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan:

4) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Intian kanssa tehdyn tekstiilituotteiden kauppaa koskevan sopimuksen jatkamista muutoksin koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 2)

5) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Singaporen kanssa eräiden tekstiilituotteiden Singaporesta tapahtuvan tuonnin rajoittamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (A 3)

6) Asetus 13 päivältä maaliskuuta 1992 Sri Lankan kanssa tehdyn keskinäistä tekstiiliakauppaa koskevan sopimuksen voimaansaattamisesta (A 4)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13. Kyselytunti on ensi torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen